

RÉSZLETES záróbeszámoló a K124797 azonosítószámú NKFIH által támogatott kutatáshoz

A kutatás célkitűzése a polgári jogban megjelenő érvénytelenség és hatálytalanság kérdéskörének vizsgálata volt. Mindkét jogintézmény a klasszikus kötelmi jogi helyzetekben, elsősorban a szerződéses gyakorlatban megjelenő problémakör, amely azonban a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) által szabályozott valamennyi területet érinti, szélesebb körben pedig a magánjog egészében kifejti hatását. Az érvénytelenség és hatálytalanság klasszikus megítéléséhez kiterjedt bírói gyakorlat áll rendelkezésre, ugyanakkor nem képezte vizsgálat tárgyát a jogintézmények szélesebb körű vizsgálata. A kutatócsoport tagjai éppen ezért arra vállalkoztak, hogy a saját kutatási területeiken, melyek közül több a Ptk. kötelmi jogi könyvén kívül eső terület, vizsgálják meg azt, hogy az érvénytelenség és a hatálytalanság hogyan is érvényesül. Ezen túlmenően a kutatócsoport kötelmi joggal foglalkozó tagjai azt is vizsgálták, hogy milyen változás tapasztalható az említett jogintézmények gyakorlatában az utóbbi évek társadalmi változásainak hatására. A kutatás 2017. szeptembere és 2023. márciusa között zajlott.

A kutatást több területen való hasznosíthatósága is szerepet kapott. Ennek keretében a vizsgálódás eredményei elsősorban szaktanulmányok formájában kerültek publikálásra, illetve két szakmai konferencia (egy hazai és egy nemzetközi konferencia) keretében megvitatásra is kerültek mind a jogtudomány, mind a joggyakorlat képviselőivel. Ezen túlmenően az eredményeknek a jogi oktatásba történő integrációja is megvalósult, az alábbiak megfelelően:

I. Az első évet (2017.09.01-2018.08.31.) a kutatócsoport hangsúlyozottan az anyaggyűjtésnek szánta, aminek keretében az év során beszerzésre és megrendelésre kerültek hazai és idegen nyelvű szakanyagok, monográfiák, tanulmánykötetek, amelyek közül néhány a beszerzési folyamat elhúzódás miatt a második projektévben érkezett meg, ezért ezen beszerzések kifizetése a második projektévre húzódott át. Megvalósult a kutatáshoz szükséges technikai eszközök (egy laptop és egy nyomtató) beszerzése is. A szakmai kapcsolatépítés tekintetében 2017. december 5 napján megrendezésre került egy tudományos diákköri ülés, amelyen a vitaindító előadást dr. Hajkó Zsolt, a Miskolci Törvényszék bírása tartotta „*A szerződések érvénytelensége a bírói gyakorlatban*” címmel. Ennek keretében elsősorban a szerződéseket érintő érvénytelenségi kérdésekről, valamint a közelmúlta nagy hatást gyakorló devizahitel szerződésekről esett szó, ami után a résztvevők tudományos vitát folytattak a témában. Az érintett projektév végén 7 tanulmány készült el a munkatervnek megfelelően, melyből 4 már az adott kutatási évben meg is jelent, a többi megjelenés alatt állt. Ezt meghaladóan megkezdődött a kutatáshoz kapcsolódó szabadon választható tárgy (Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban) tematikájának és tananyagának kidolgozása, amelyet a kutatócsoport a második projektévben tervezett elindítani a kutatási eredmények oktatásban történő felhasználása céljából. A kutatásban résztvevő kutatók az első évben szakmai konferenciákon is bemutatták addigi kutatási eredményeiket:

- dr. Kriston Edit a Doktoranduszok Országos Szövetsége által szervezett „Tavaszi Szél” elnevezésű doktoranduszkonferencián Győrben 2018. május 4.-6. között előadóként részt vett és kutatásának kezdeti eredményeit prezentálta előadás formájában „*Alapelvek kereszttüzeiben – gondolatok a házassági vagyoni szerződések tartalmáról*” címmel.

- Dr. Leszkoven László, a kutatás vezetője 2018. május 31. napján részt vett a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézete és az Eötvös Lóránd Tudományegyetem által szervezett „Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve” elnevezésű konferencián Budapesten, amelyen szintén a kutatás kezdeti eredményeit ismertette a „Hangsúlyváltás a szerződések érvénytelenségének megítélésében” című előadásában.
- Dr. Pusztahelyi Réka szintén részt vett a fentebb részletezett konferencián előadóként, előadásának témája a „Veszélyes üzemi felelősség a Ptk. tükrében” volt.

II. A második kutatási évben (2018.09.01-2019.08.31.) folytatódott az anyaggyűjtés, valamint azok feldolgozása és az ehhez szükséges hazai és idegen nyelvű szakirodalmak beszerzése. A szakmai kapcsolatépítés megvalósítása és folytatása valamint a kutatási projekt népszerűsítése érdekében a kutatás résztvevői több konferencián vettek részt:

- Dr. Leszkoven László és Gondosné Dr. Pusztahelyi Réka részt vettek a III. Pécsi Magánjogi Szimpóziumon 2018. november 23-án Pécsen.
- Gondosné Dr. Pusztahelyi Réka „Autonóm járművek forgalomban való részvétele: az üzembentartó mentesülése, különös tekintettel a kötelező felelősségbiztosításra” címmel, míg Dr. Juhász Ágnes „Az autonóm járművekre vonatkozó német szabályozás” címmel előadást tartott, dr. Kriston Edit pedig résztvevőként volt jelen Az Autonóm Járművek és Intelligens Rendszerek Jogi Vonatkozásai elnevezésű Konferencián Győrben, 2019. március 22-én.
- Gondosné Dr. Pusztahelyi Réka az Országos Bírósági Hivatal által szervezett bírósági tudományos hálózat tagjainak szakmai találkozásán és szimpóziumán vett részt 2019. május 23-án Budapesten.
- Dr. Udvarhelyiné Dr. Sági Edit „Certain issues of invalidity of copyright licence agreements” címmel tartott előadást a Miskolci Egyetemen 2019. május 23.-24. között megszervezésre kerülő „XXXIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference” elnevezésű konferencián.
- Dr. Kriston Edit „A devizahitelezés magánjogi sajátosságai a C-118/17 számú ügy tükrében” címmel tartott előadást a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Praetor Szakkollégium által megrendezett II. A jog tudománya, a mindennapok joga elnevezésű nemzetközi konferencián Debrecenben, 2019. április 4-én
- Dr. Kriston Edit résztvevőként volt jelen a „Mindennapi családjog – Hívatlan kihívások” elnevezésű, a HVG-ORAC Kiadó által szervezett konferencián Budapesten 2019. május 30-án.

A munkatervben az érintett projektévre 10 tanulmány elkészítése került betervezésre, ebből azonban csak 8 darab készült el a vezető kutató, valamint az egyik résztvevő kutató tartós betegszabadsága miatt. A hiányzó tanulmányok pótlása átütemezésre került a következő projektévekre. Szintén a munkatervnek megfelelően elindult a kutatáshoz kapcsolódó „Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban” elnevezésű szabadon választható tárgy, amit jogász szakon nappali és levelező képzésen egyaránt sikerült beindítani. A nappali képzésben hetente egy órában került megtartásra a tanóra valamennyi kutatási tématerület és eredmény ismertetésével. A levelező képzésben 4 óra időtartamban valósult meg a tantárgy, ahol 2 kiemelt kutatási eredményt ismertettünk a hallgatókkal. A kurzusok beszámoló elkészítésével zárultak, amelynek keretében önálló kutatómunkaként a résztvevők dolgoztak fel egy általuk kiválasztott és a tantárgy keretében megvitatott problémakört 4-5 oldal terjedelemben. A szabadon választható tantárgy népszerűnek bizonyult, ezért a további projektévekben is meghirdetésre került a jogász szakon valamint már az oktatás megkezdését

követő, következő szemeszterben elindulhatott az igazságügyi igazgatási alapszakon, valamint a jogi felsőfokú szakképzésben is. A szabadon választható tárgyhoz a munkatervben vállaltaknak megfelelően elkészült a kapcsolódó tananyag, amelyet a tanszék honlapján, az alábbi címen elektronikus formában szabadon hozzáférhetővé tettünk: https://jogikar.uni-miskolc.hu/oktatasi_segedletek_polg

III. A harmadik projektévben (2019.09.01.-2020.08.31.) is folytatódott az anyaggyűjtés, valamint azok feldolgozása. Ennek keretében az év során megrendelésre kerültek magyar és idegen nyelvű szakanyagok, monográfiák, tanulmánykötetek, a beszerzési folyamat folyamatos volt. Ugyancsak az érintett projektévben érkezett meg a még az előző projektidőszakokból átütemezésre került nagyobb dologi eszközbeszerzés is kiegészítve a harmadik projektévet érintő megrendelésekkel (elsősorban irodaszerek). Az átütemezés és késedelem indoka a Miskolci Egyetem szabályzataiban előírt beszerzési protokollok betartása, követése volt, ami miatt az az előző projektévből áthúzódtak a korábbi beszerzések is. A szakmai kapcsolatépítés megvalósítása és folytatása érdekében a kutatás résztvevői az alábbi konferenciákon vettek részt:

- Dr. Kriston Edit részt vett a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara által szervezett „30 éves a gyermekjogi egyezmény” elnevezésű konferencián 2019. november 21. napján.

A harmadik projektévben 10 szaktanulmány készült el a munkatervnek megfelelően. A kutatási projekttel összefüggésben a harmadik projektévben igyekeztünk a már meglévő kutatási eredményeket a hallgatók felé is prezentálni és külső felkért szakelőadó bevonásával 2019. november 6-án Muskovits András, a Székesfehérvári Törvényszék bírósági titkára „*A deviza perekben felmerülő egyes érvénytelenségi kérdések, illetve a fedezetelvonó szerződés és a relatív hatálytalanság*” címmel tartott előadást a kutatáshoz kapcsolódó TDK ülésen. Szintén a munkatervnek megfelelően folytatódott a kutatáshoz kapcsolódó „*Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban*” elnevezésű szabadon választható tárgy megtartása, amit Jogász szakon levelező képzésen, valamint Jogi Felsőoktatási Szakképzés levelező képzésen egyaránt sikerült beindítani. A tantárgyak oktatása a hagyományos oktatási rendnek megfelelően kezdődött el, viszont a SARS-CoV-2 vírus miatt kialakult rendkívüli helyzetben távoktatás formájában fejeződött be. A harmadik projektévre került betervezésre egy országos szintű, 2 napos tudományos konferencia megtartása, amellyel külső előadók felkérésével, valamint a projektben részt vevő kutatók eredményeinek prezentálásával egybekötött tudományos vita lefolytatása volt a célunk. A konferencia előkészítő munkálatai megkezdődtek, a kitűzött dátum 2020. június 4.-5. napja volt, viszont a SARS-CoV-2 vírus miatti rendkívüli helyzetre tekintettel engedélyeztetésre került az NKFI Hivatallal a konferencia átütemezése. A megadott engedély alapján a konferencia átszervezésre került 2020. november 12-13. napjára, a negyedik projektévre. A konferenciához kapcsolódóan tanulmánykötet megjelentetése is be volt tervezve, ami a megváltoztatott konferencia időpontjára tekintettel szintén átütemezésre került a következő projektidőszakra.

IV. A kutatási projekt negyedik évében (2020.09.01.-2021.08.31.) a szakmai kapcsolatépítés megvalósítása és folytatása érdekében a kutatás résztvevői az alábbi konferenciákon vettek részt:

- Dr. Kriston Edit részt vett a Nemzeti Közszolgálati Egyetem ÁNTK Civilisztikai Tudományok Intézete által szervezett „Pályakezdő Civilisták I. Szimpóziuma” elnevezésű konferencián 2021. május 28. napján.

A munkatervben vállalt 7 tanulmány elkészítése megvalósult. Szintén a munkatervnek megfelelően folytatódott a kutatáshoz kapcsolódó szabadon választható tárgy megtartása, amit Jogász szakon nappali és levelező képzésen, Igazságügyi Igazgatási Alapszakon levelező képzésen, valamint Jogi Felsőoktatási Szakképzés nappali és levelező képzésen egyaránt sikerült beindítani. A tantárgyak oktatását a SARS-CoV-2 vírus miatt kialakult rendkívüli helyzetben távoktatás formájában végeztük el.

A negyedik projektévben megszervezésre került a SARS-CoV-2 vírushelyzetre tekintettel online formában a vállalt országos szintű, 2 napos tudományos konferenciát (Érvénytelenség és hatálytalanság a polgári jogban elnevezéssel), amellyel külső előadók felkérésével, valamint a projektben részt vevő kutatók eredményeinek prezentálásával egybekötött tudományos vita lefolytatása volt a célunk. A konferencia 2020. november 12. és 13. napján került lebonyolításra, első napján plenáris ülések formájában zajlottak az előadások, másnap szekcióülések formájában valósult meg a tudományos vita a polgári jogban előforduló érvénytelenség legszínesebb kérdéskörében, a klasszikus, szerződési jogban megjelenő érvénytelenségtől kezdve a gazdasági jog, a családjog valamint a munkajogban megjelenő érvénytelenségi és hatálytalansági problémákig. A konferenciához kapcsolódóan tanulmánykötet is megjelent, amely a munkatervben megjelöltektől eltérően, az NKFI Hivatal előzetes engedélye alapján a Miskolci Jogi Szemle különszámaként jelent meg. (<https://ojs.uni-miskolc.hu/index.php/jogiszemle/issue/view/42>) A negyedik projektévben a SARS-COV-2 vírushelyzet miatt szükségessé vált a kutatás meghosszabbítása, amely többszöri alkalommal is egyeztetésre került az NKFI Hivatallal, valamennyi projekthosszabbítási kérelmet a Hivatal jóváhagyta. Ehhez kapcsolódóan a munkatervben a negyedik projektévre került betervezésre egy nemzetközi konferencia megtartása, ahol a kutatás résztvevői nemzetközi szakemberek bevonásával tartanak tudományos vitát a projekthez kapcsolódó témakörökben. A konferencia a korábbi projekt évekből átütemezett feladatok okán, valamint az előbb említett projekthosszabbításra tekintettel átütemezésre került a 2022-es évre. Szintén az utolsó projektévre került be a munkatervbe a projektben résztvevők teljes kutatási tevékenységének összefoglalójaként egy nagyobb lélegzetvételű monográfia elkészítése, amelyet a projekthosszabbításra tekintettel szintén átütemezett a kutatócsoport.

V. A meghosszabbított projektidőszak alatt (2021.09.01-2023.03.30) elkészültek a korábbi időszakról átütemezett és hiányzó szaktanulmányok, így a munkatervben vállalt valamennyi szaktanulmány elkészült és meg is jelent. A kutatócsoport tagjai a teljes projektidőszak alatt valamennyi vállalt szaktanulmányt elkészítettek, sőt az össz-darabszám a vállalt mennyiséget is meghaladja (lásd az EPR rendszerben felrögzített publikációk listája). A meghosszabbított projektidőszak alatt megszervezésre került a SARS-CoV-2 vírushelyzetre tekintettel hibrid formában a vállalt nemzetközi szintű tudományos konferencia („Invalidity Rules in the European Civil Codes” elnevezéssel), amellyel külső előadók felkérésével, valamint a

projektben részt vevő kutatók eredményeinek prezentálásával egybekötött tudományos vita lefolytatása valósult meg. A konferencia a korábbi projektevekről történő átütemezések alapján 2021. december 3. napján került lebonyolításra, elsőként plenáris ülések formájában zajlottak az előadások, majd szekcióülések formájában valósult meg a tudományos vita a polgári jogban előforduló érvénytelenség legváltozatosabb kérdésköreiben, a klasszikus, szerződési jogban megjelenő érvénytelenségtől kezdve a gazdasági jog, a családjog, valamint a munkajogban megjelenő, nemzetközi érvénytelenségi és hatálytalansági problémákig. A konferenciához kapcsolódó tanulmánykötet is összeállításra került, a tanulmányok elkészültek és lektorálásra kerültek, de a munkatervtől eltérően, az NKFI Hivatal előzetes jóváhagyásával a European Integration Studies folyóirat különszámaként jelentetjük meg. A kötetek a kiadó szerkesztői és nyomdai munkálatai miatt a jelen beszámoló készítésekor megjelenés alatt állnak, a munkálatok befejezését követően az alábbi honlapon lesznek elérhetőek: <https://ojs.uni-miskolc.hu/index.php/eis/index> Ezen kívül a projektben elkészült többi tanulmánnyal együtt elhelyezésre kerülnek nyílt repozitóriumban is. A projektzáró monográfia fejezetei is elkészültek, ugyanakkor a lektorálási folyamat elhúzódása miatt a végső forma összeállítása és a kötet szerkesztése még folyamatban van a kiadónál. A kutatócsoport a projektzárásra tekintettel a zárómonográfia e-bookként történő nyilvános publikálása mellett határozott, amely a lektorálási valamint szerkesztési folyamatok lezárását követően a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszékének honlapján és a Modern Magyar Polgári Jogi és Európai Magánjogi Kutató Központ honlapján egyaránt elérhetővé kerül.

A projekt zárásával egyidejűleg megkezdődött az elkészült tanulmányok, eredmények nyilvános repozitóriumba történő elhelyezése, a kutatócsoport döntése alapján és a Miskolci Egyetemmel egyeztetve valamennyi kutatási adat az egyetem MIDRA rendszerébe kerül feltöltésre és közzétételre, a záróbeszámoló benyújtásakor az open access kötelezettségek teljesítése folyamatban van és hamarosan elérhető lesz minden kutatási anyag az alábbi oldalon: <http://midra.uni-miskolc.hu/jadox/portal/collections.psml>

Dr. Leszkoven László
vezető kutató